

Analyse ABØ

ANALYSENOTAT 4/2024

Fruktbarhet og barnefødsler i Akershus, Østfold, Buskerud og Oslo

20.03.2024

Tittel: Analysenotat 4/2024 Fruktbarhet og barnefødsler i Akershus, Østfold, Buskerud og Oslo

Type dokument: Analysenotat

Eier/virksomhet: Analyse i Akershus, Buskerud og Østfold kommunalt oppgavefelleskap

Forfatter: [Cathrine Bergjordet](#)

Første gang opprettet: [12.03.2024](#)

Sist oppdatert/versjoner: [20.03.2024](#)

[Analyse og statistikk for Akershus, Buskerud og Østfold - Akershus fylkeskommune \(afk.no\)](#)

Innhold

1 Innledning.....	3
2 Reproduksjonsnivå	3
3 Samlet fruktbarhetstall (SFT).....	4
4 Fruktbarhet og alder.....	6
5 Kohortfruktbarhet og barnetall	11
6 Barnefødsler	13
7 Oppsummering og konklusjon.....	17
8 Kildeliste	17

1 Innledning

«Norge trenger flere barn», sa daværende statsminister Erna Solberg i sin nyttårstale i 2018. En stadig større andel av befolkningen er eldre, og det blir stadig færre unge. Dette kan gi oss som samfunn en rekke utfordringer og true velferdsmodellen vår. Fruktbarhet – og utvikling i denne – er derfor viktig for samfunnet vårt. Viktig nok til at en statsminister går på talestolen og ber oss få flere barn. Dette er imidlertid ikke en særnorsk problemstilling og andre land står i en vanskeligere situasjon enn oss.

Dette notatet ser på ulike tall på fruktbarhet og utviklingstrender i Norge. Notatet viser at kvinner blir stadig eldre når de får barn, og at flere forblir barnløse enn tidligere. Det er også færre som får flere enn to barn. Dette er mye av årsaken til at samlet fruktbarhetstall synker og nå ligger på rekordlavt nivå. Ukrainske flyktninger (kvinner) er også en årsak til lavt fruktbarhetstall de to siste årene.

SSB har ikke publisert fruktbarhetstall for Akershus, Buskerud og Østfold for 2023 og forholder seg fortsatt til tidligere Viken fylke. Notatet bruker derfor en blanding av nasjonale tall og fylkestall på tidligere regionstruktur (både 2019-struktur og 2020).

2 Reproduksjonsnivå

I debatten rundt befolkningsutviklingen refereres det iblant til reproduksjonsnivået. I en befolkning hvor det ikke er inn- eller utvandring/flytting, aldersfordelingen er helt jevn må kvinner over tid i gjennomsnitt få 2,1 barn hver for gi et stabilt folketall ([samlet fruktbarhetstall – Store norske leksikon \(snl.no\)](https://snl.no)).

Ingen av forutsetningene for reproduksjonsnivå på 2,1 er gyldige for Norge; vi har både inn- og utvandring, og for fylker/kommuner er det også innenlands flytting. Aldersfordelingen i Norge er på ingen måte helt jevn.

Innvandring og innenlands flytting bidrar til vekst i folketallet til Akershus, Østfold og Buskerud og disse fylkene kan derfor ha et lavere fruktbarhetsnivå enn 2,1 og likevel ha befolkningsvekst. Skjevheten i aldersfordelingen (mange eldre – færre unge i fruktbar alder) trekker i motsatt retning (det kreves høyere fruktbarhet enn 2,1 fremover for å holde folketallet stabilt).

3 Samlet fruktbarhetstall (SFT)

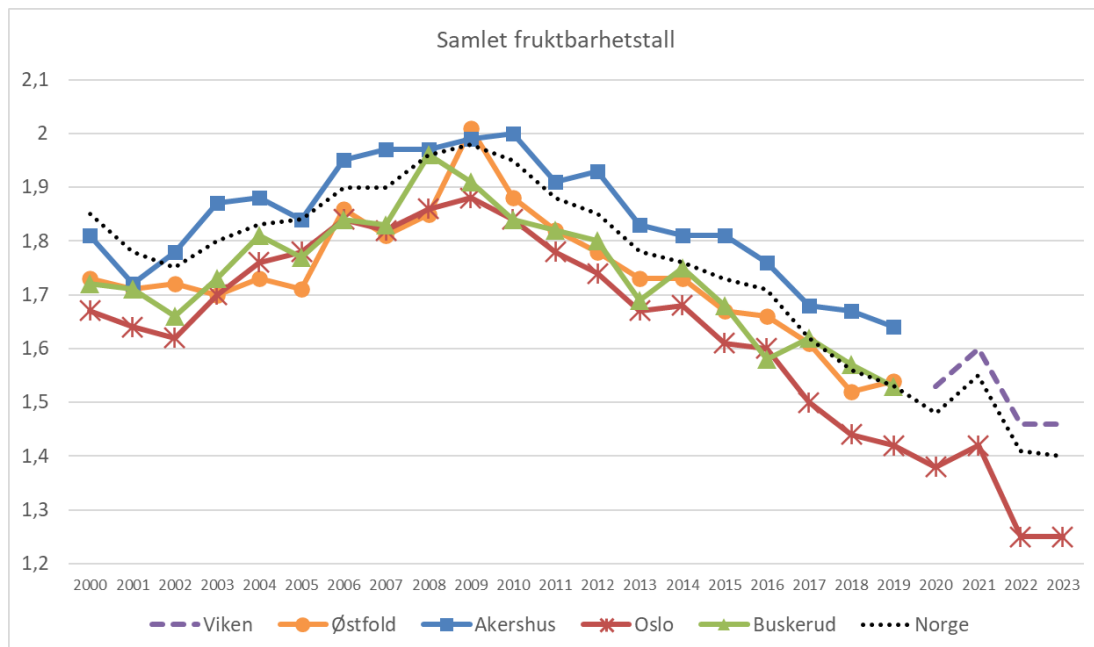
Samlet fruktbarhetstall (SFT) forteller hvor mange barn kvinner i gjennomsnitt vil få om mønsteret for barnefødsler det aktuelle året vedvarer ([samlet fruktbarhetstall – Store norske leksikon \(snl.no\)](https://snl.no/samlet-fruktbarhetstall)). Tallet forteller ikke hvor mange barn hver kvinne faktisk får. Elementer som skaper «støy» i SFT er;

- Innvandring – kvinner med barn: Unge kvinner som kommer til Norge med barn inngår i «kvinnepopulasjonen», men har kanskje allerede fått alle barna de har tenkt å få. Disse barna inngår ikke i fruktbarhetstallene. Dette holder SFT kunstig lavt.
- Kortvarig arbeidsinnvandring: Kvinner som kommer til Norge for å jobbe for en periode vil øke «kvinnepopulasjonen». Hvis de utvandrer igjen før de etablerer familie – og «erstattes» med nye arbeidsinnvandrere (kvinner) vil SFT holdes på et lavt nivå.
- Fødealderen i Norge er økende, noe som også senker SFT uten at det nødvendigvis har sammenheng med hvor mange barn kvinner ender opp med å få til slutt.

Synkende (eller lav) SFT trenger med andre ord ikke å bety at kvinner som bor i Norge får færre barn. Det kan også skyldes at kvinner får barn senere enn før, og at trekk ved innvandringen øker antall kvinner i befolkningen uten at disse kvinnene får barn her.

Figur 1 viser SFT i Norge, Akershus, Buskerud, Østfold og Oslo. De fire siste årene har ikke tall for de tidligere Viken-fylkene hver for seg, så figuren viser tall for Viken for den perioden. Tallene for Akershus, Buskerud og Østfold gjelder inndelingen slik den var før regionreformen i 2020.

Figur 1: Samlet fruktbarhetstall 2000 - 2023 (fylker)

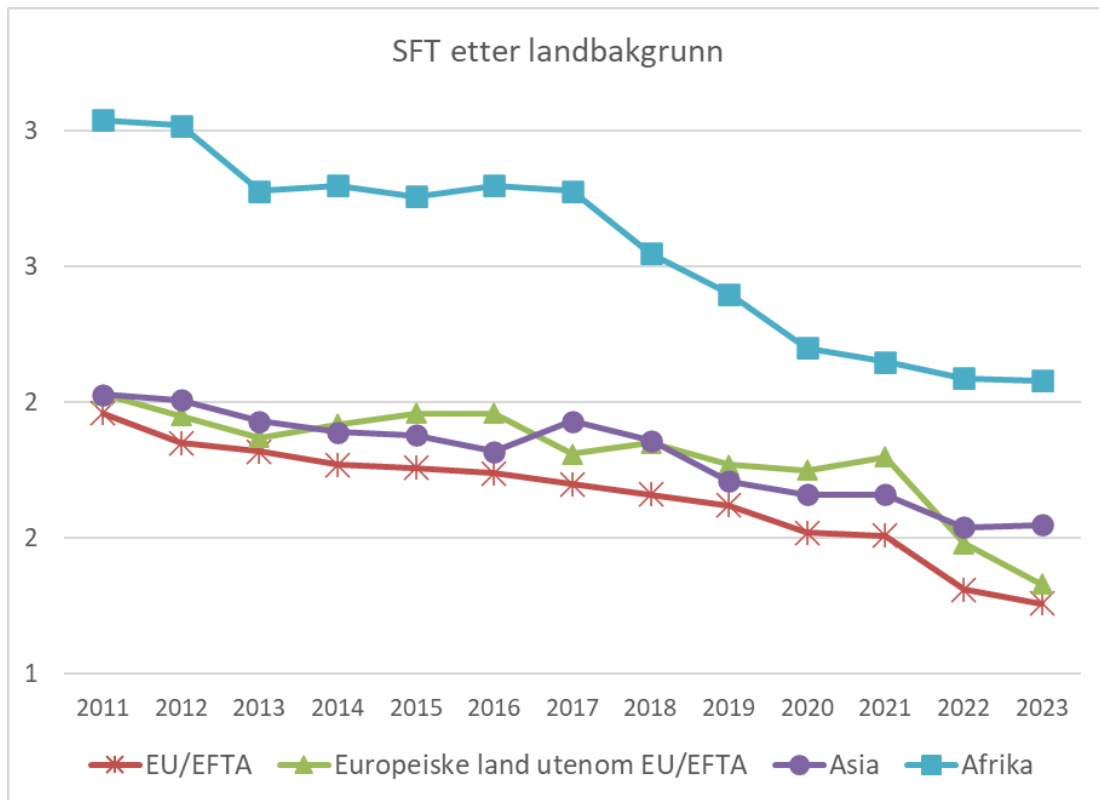
Kilde: SSB tabell 04232

Figur 1 viser at SFT har sunket i alle fylker (og Norge) siden 2009 – etter å ha hatt en økning i perioden 2002-2009. Akershus har høyere SFT enn Norge totalt, mens Østfold og Buskerud historisk har ligget

noe under landsgjennomsnittet. SFT har ikke sunket like mye i Østfold og Buskerud som i Norge samlet sett og i 2019 lå disse to fylkene om lag på landsgjennomsnittet

SFT synker også blant innvandrerkvinner, se figur 2. For kvinner med bakgrunn fra Afrika var SFT 2,08 i 2023, en nedgang fra 3,04 i 2011. SFT viser en nedgang for kvinner med bakgrunn fra Europeiske land utenfor EU/EØS i 2022 og 2023. Dette skyldes innvandring fra Ukraina og er et godt eksempel på hvordan SFT kan påvirkes av innvandring (Krokedal, Linn, 2024).

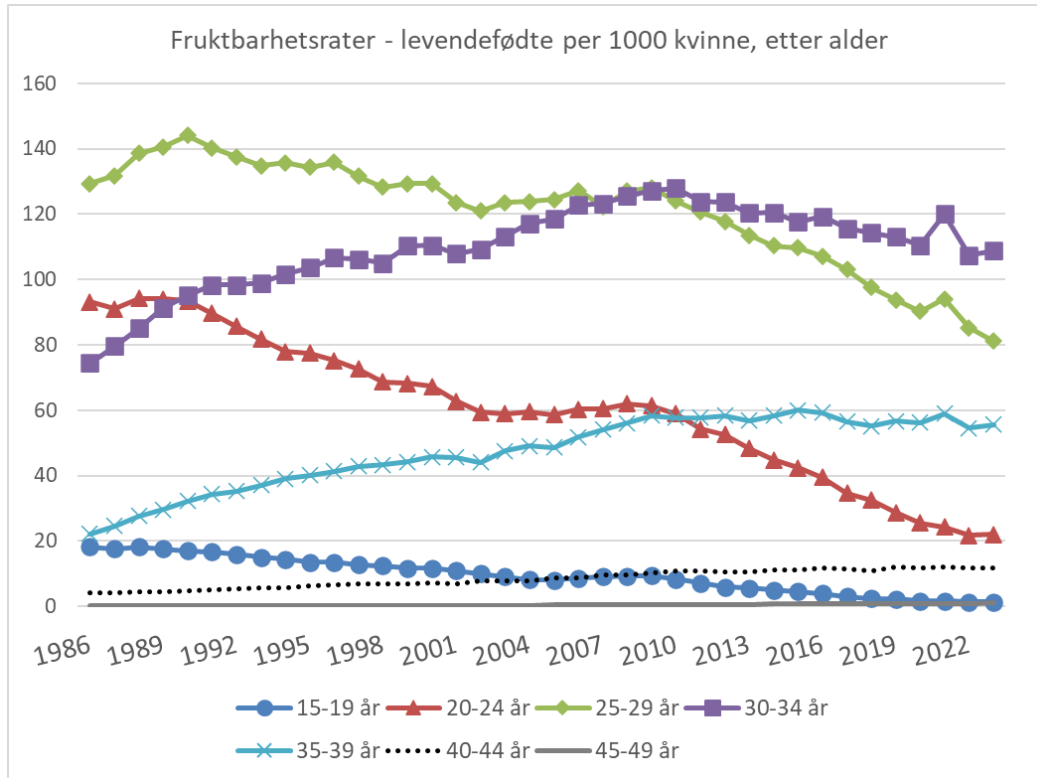
Figur 2: Samlet fruktbarhetstall blant innvandrerkvinner, etter landbakgrunn, nasjonale tall

Kilde: SSB tabell 12481

4 Fruktbarhet og alder

Figur 3: Fruktbarhetsrater - levendefødte per 1000 kvinne, etter alder, nasjonale tall

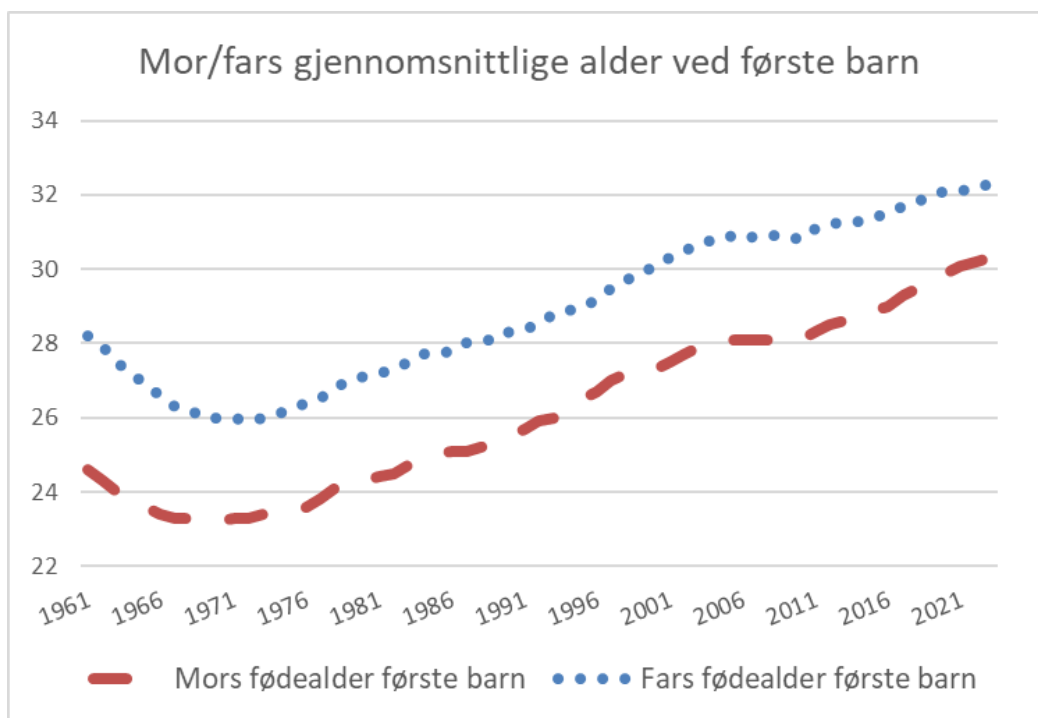

Kilde: SSB tabell 08555

Figur 3 viser at aldersgruppen 25-29 år hadde høyest fruktbarhet i 1986. I 2023 er fruktbarheten høyest i aldersgruppen 30-34 år. Fruktbarheten har sunket kraftig blant kvinner 20-24 år, men den har økt for gruppen aldersgruppene over 30 år.

Figur 4 viser mor og fars gjennomsnittlig alder ved første barnefødsel i Norge. Alderen har økt for både kvinner og menn. I 1970 var kvinners gjennomsnittlige alder ved første barnefødsel 23,2 år. I 2023 hadde den økt til 30,3. For menn var tilsvarende tall 26 og 32,3 år.

Figur 4: Gjennomsnittlig alder ved første barnefødsel, nasjonale tall

Kilde: SSB tabell 07872

Tabell 1 viser at gjennomsnittsalderen for kvinner ved fødsel (alle fødsler) også har økt fra 2011 til 2019. Tall for Akershus, Buskerud og Østfold er ikke tilgjengelig for perioden 2020-2023. Tallet for Viken tyder på at disse tre fylkene har hatt en vekst i fødealder også siden 2020.

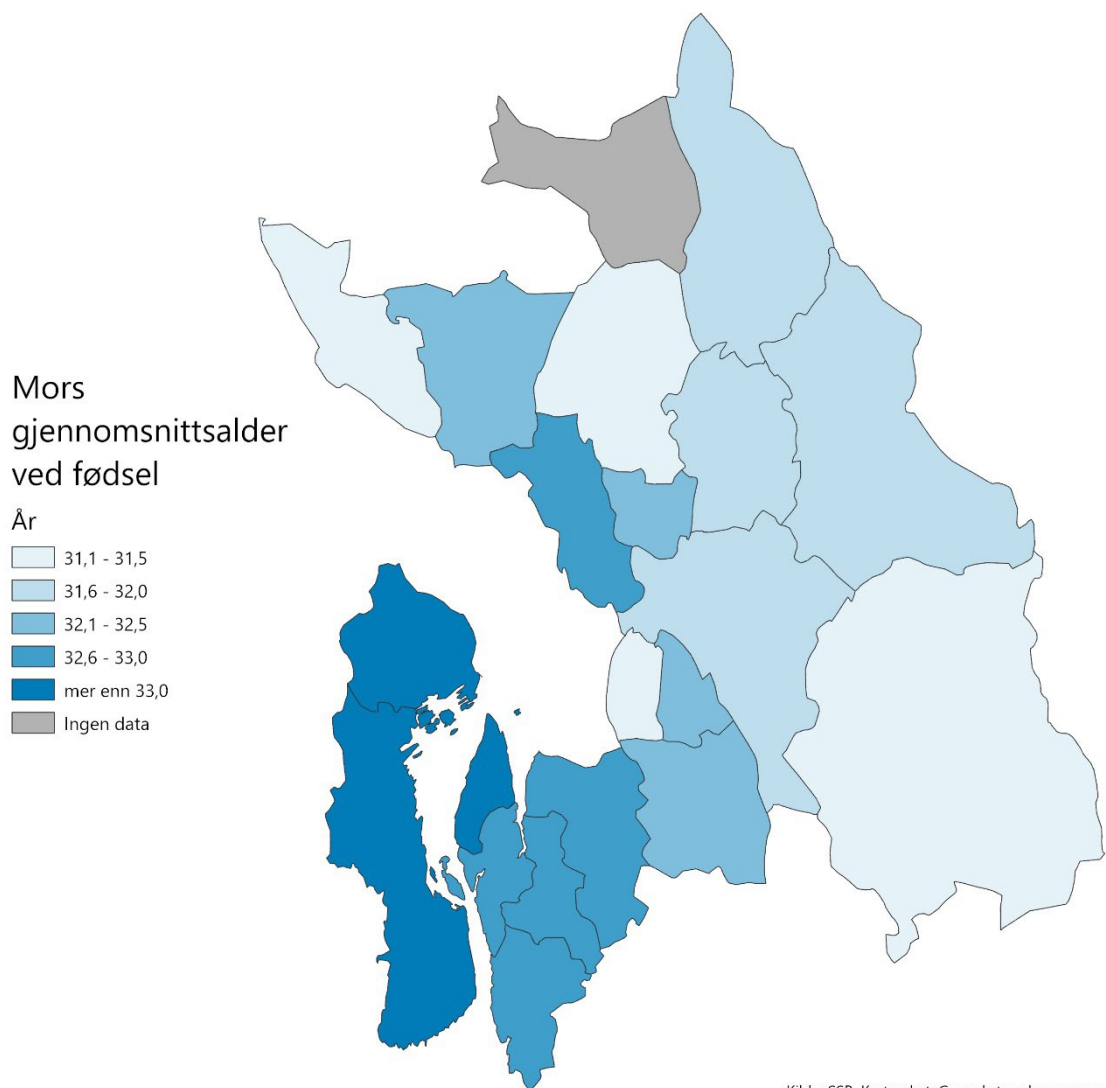
Tabell 1: Gjennomsnittsalder ved fødsel, mor, fylker

	2011	2019	2023
Akershus	31,6	32,1	:
Buskerud	30,7	31,5	:
Østfold	29,9	30,9	:
Viken	:	:	32,1
Oslo	31,9	31,5	33,5
Norge	30,4	31,3	31,8

Kilde: SSB tabell 13251

I Akershus er kvinners gjennomsnittlige alder ved fødsel høyest i Bærum (33,7 år), Nesodden (33,6 år) og Asker (33,3 år). Lavest gjennomsnittsalder finner vi i Aurskog-Høland (31,1 år), Jevnaker (31,3 år) samt Lørenskog og Nannestad (begge 31,5 år).

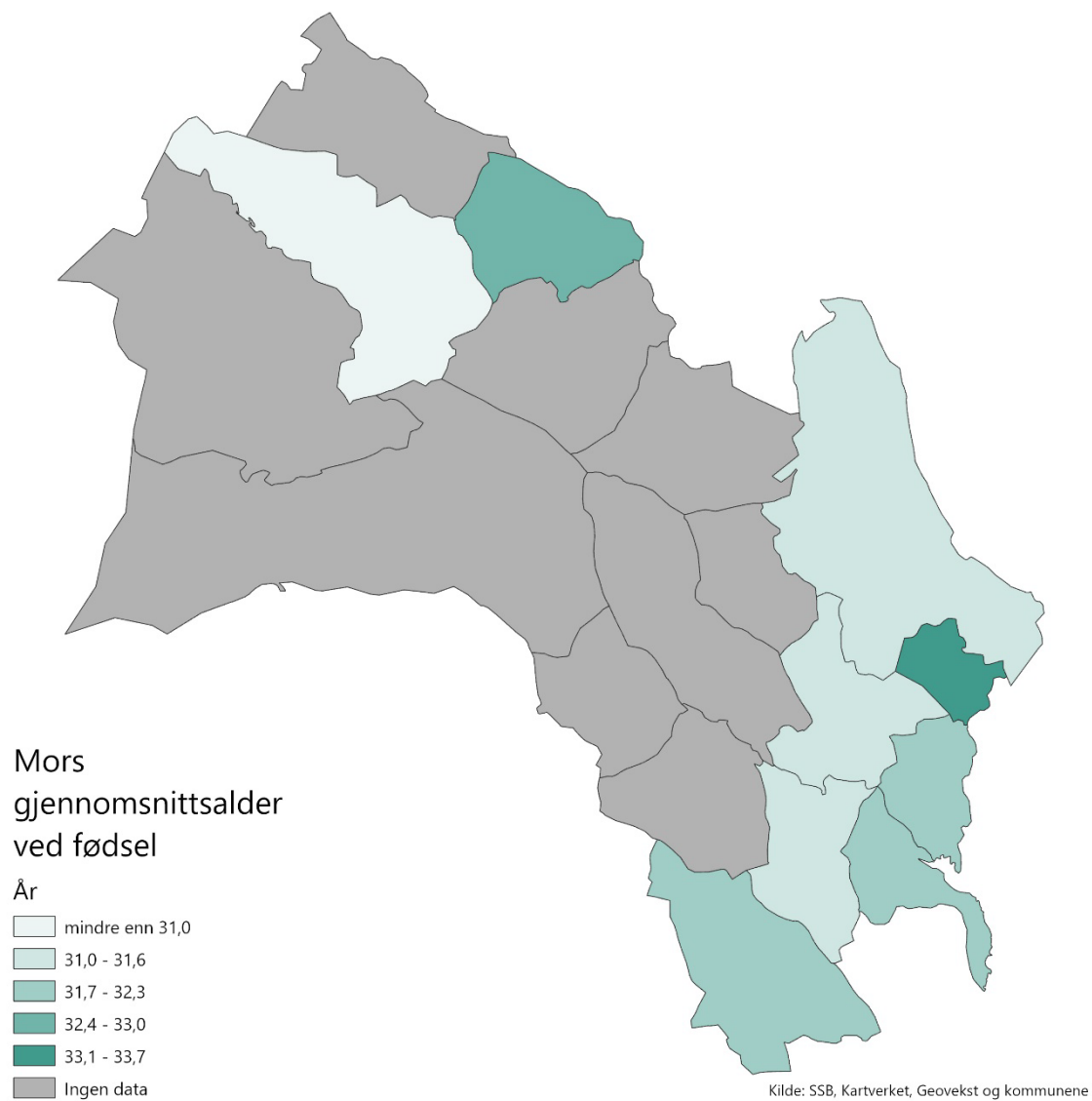
Kart 1: Mors gjennomsnittsalder ved fødsel i Akershus, 2023

Datakilde: SSB tabell 13251

I Buskerud er kvinners gjennomsnittlige alder ved fødsel høyest i Hole (33,7 år) og lavest i Ål (30,4). Halvparten av kommunene i Buskerud har så få fødsler at SSB ikke oppgir tall for gjennomsnittlig alder.

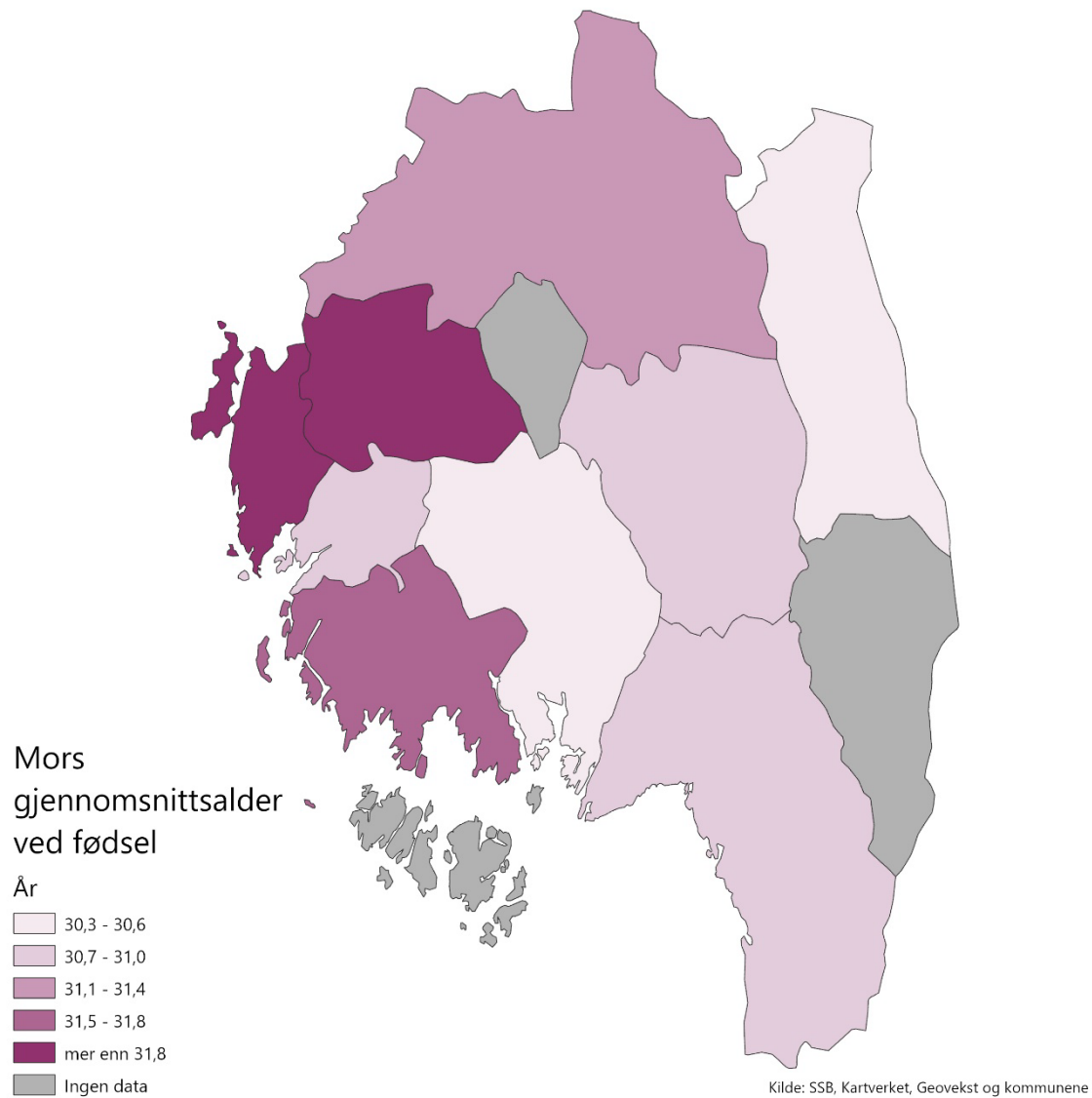
Kart 2: Mors gjennomsnittsalder ved fødsel i Buskerud, 2023

Datakilde: SSB tabell 13251

Østfold er kvinners gjennomsnittlige alder ved fødsel høyest i Moss (32,3 år), Våler (31,9 år) og Fredrikstad (31,6 år). Lavest gjennomsnittsalder finner vi i Marker (30,3,1 år) og Sarpsborg (30,6). Tre av kommunene mangler tall for gjennomsnittsalder på grunn av få fødsler.

Kart 3: Mors gjennomsnittsalder ved fødsel, Østfold, 2023

Datakilde: SSB tabell 13251

5 Kohortfruktbarhet og barnetall

Fasiten på hvor mange barn kvinner får i gjennomsnitt har vi først når kvinner ikke lengre kan få barn. I offentlig statistikk settes denne grensen ved 45 år. Det blir født barn av kvinner som er eldre enn 45, men omfanget er lite. For menn setter SSB grensen ved 50 år når de ser på barnetallsfordeling.

Tall fra SSB (tabell 2) viser at for kvinner som var 45 år i 2023 (født i 1978) var gjennomsnittlig antall barn 1,9. Gjennomsnittlig antall barn per kvinne ved 45 års alder i 2005 (fødselsår 1960) var 2,1 og det har vært en jevn nedgang siden da. I denne statistikken telles ikke barnefødsler, men antall barn registrert i folkeregisteret. Barn som innvandrer sammen med sine foreldre er altså inkludert her, i motsetning til i SFT.

Tabell 2: Kohortfruktbarhet og barnetall for kvinner ved 45 års alder, nasjonale tall

Fødselsår	0 barn	1 barn	2 barn	3 barn	4+ barn	Gjennomsnitt
1935	9,6%	10,4%	30,4%	27,4%	22,2%	2,42
1940	9,5%	10,1%	33,7%	29,1%	17,6%	2,35
1945	9,0%	11,8%	41,5%	26,4%	11,3%	2,19
1950	9,4%	13,3%	45,4%	23,5%	8,4%	2,08
1955	11,2%	14,3%	42,1%	24,2%	8,1%	2,04
1960	11,9%	13,8%	39,4%	25,6%	9,2%	2,10
1965	12,5%	14,2%	40,2%	24,7%	8,4%	2,06
1970	13,4%	14,7%	41,2%	23,1%	7,6%	2,00
1975	14,2%	15,3%	41,7%	21,8%	7,0%	1,96
1978	14,7%	16,5%	41,3%	20,7%	6,8%	1,90

Kilde: SSB [Fødte – SSB](#) tabell 1, barnetallfordeling

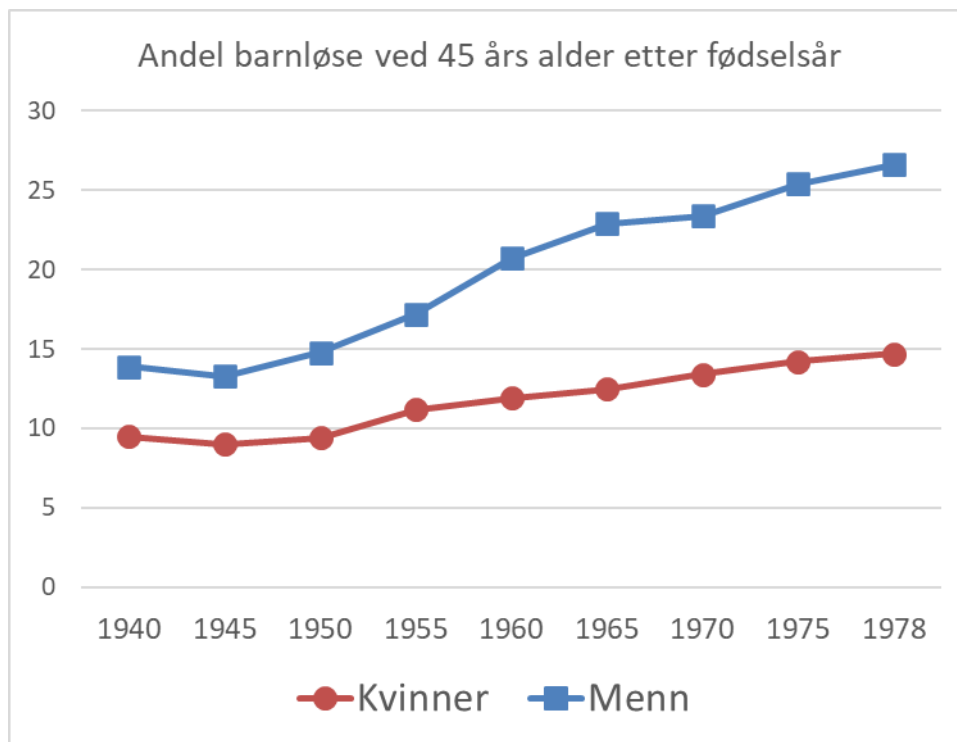
14,7% av kvinnene som var 45 år i 2023 hadde ingen barn og er den høyeste andelen som er registret i statistikken. Blant menn var 23,3 prosent barnløse ved 50 års alder, også dette er rekord.

41,3 prosent av kvinnene som var 45 år i 2023 hadde to barn, en liten nedgang fra 2020, 20,7 prosent hadde tre barn i 2023 og 6,8 prosent hadde fire eller flere barn. Andelen som får flere enn 2 barn har gått ned

Nedgangen i gjennomsnittlig antall barn skyldes altså både at flere ikke får barn – eller får ett barn, og at færre får 3 eller flere barn. Det er fortsatt vanligst å få 2 barn.

Figur 4 viser at blant kvinner født i 1978 var 14,7 prosent barnløse ved 45 års alder (i 2023). For menn var andelen 26,6 prosent. SSB publiserer også tall for menn ved fylte 50 år. Andelen som var barnløse ved 50 år i 2023 (født 1973) var 23,3 prosent. Andelen barnløse har vært stigende de siste 30 årene og særlig for menn. Andel barnløse menn har økt mer enn for kvinner.

Figur 5: Andel barnløse kvinner og menn ved 45 års alder, etter fødselsår, nasjonale tall

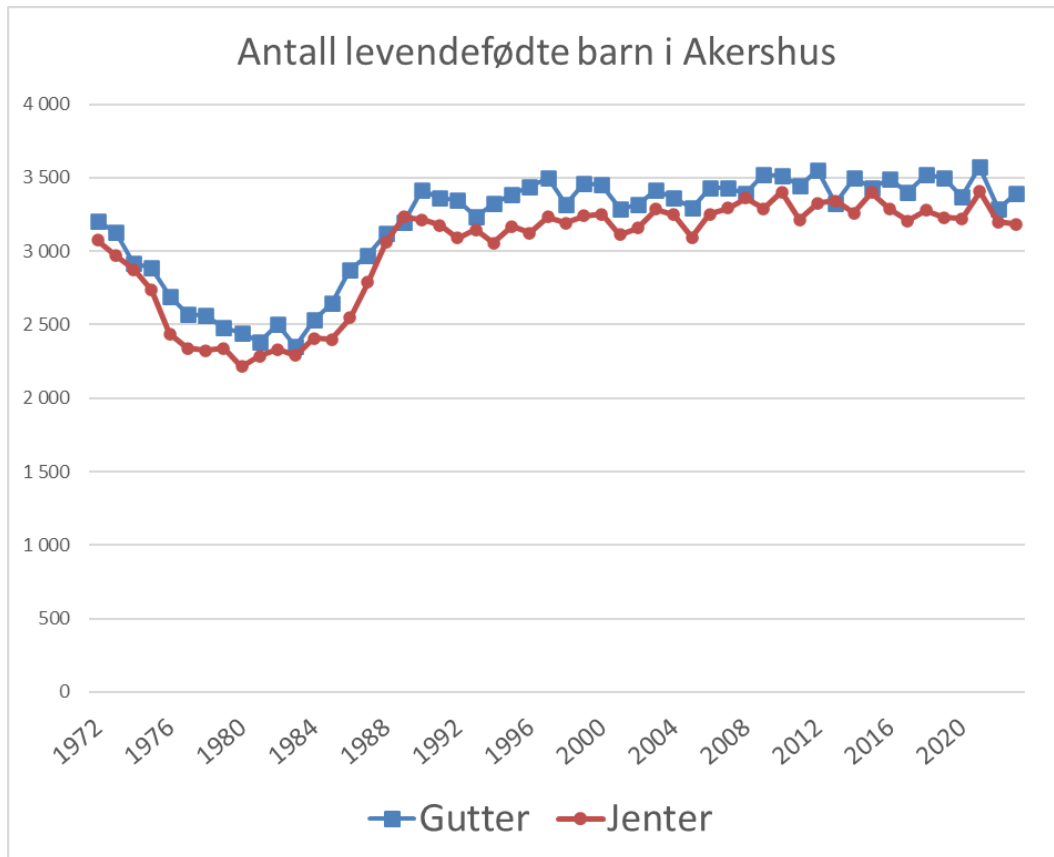

Kilde: SSB [Fødte – SSB](#) tabell 1, barnetallfordeling

6 Barnefødsler

Figur 6 viser utvikling i antall levendefødte barn i Akershus fra 1972 til 2023. Etter en nedgang frem mot 1984 steg antall barnefødsler igjen frem til 1990. Siden 1990 har antall fødte barn vært ganske stabilt.

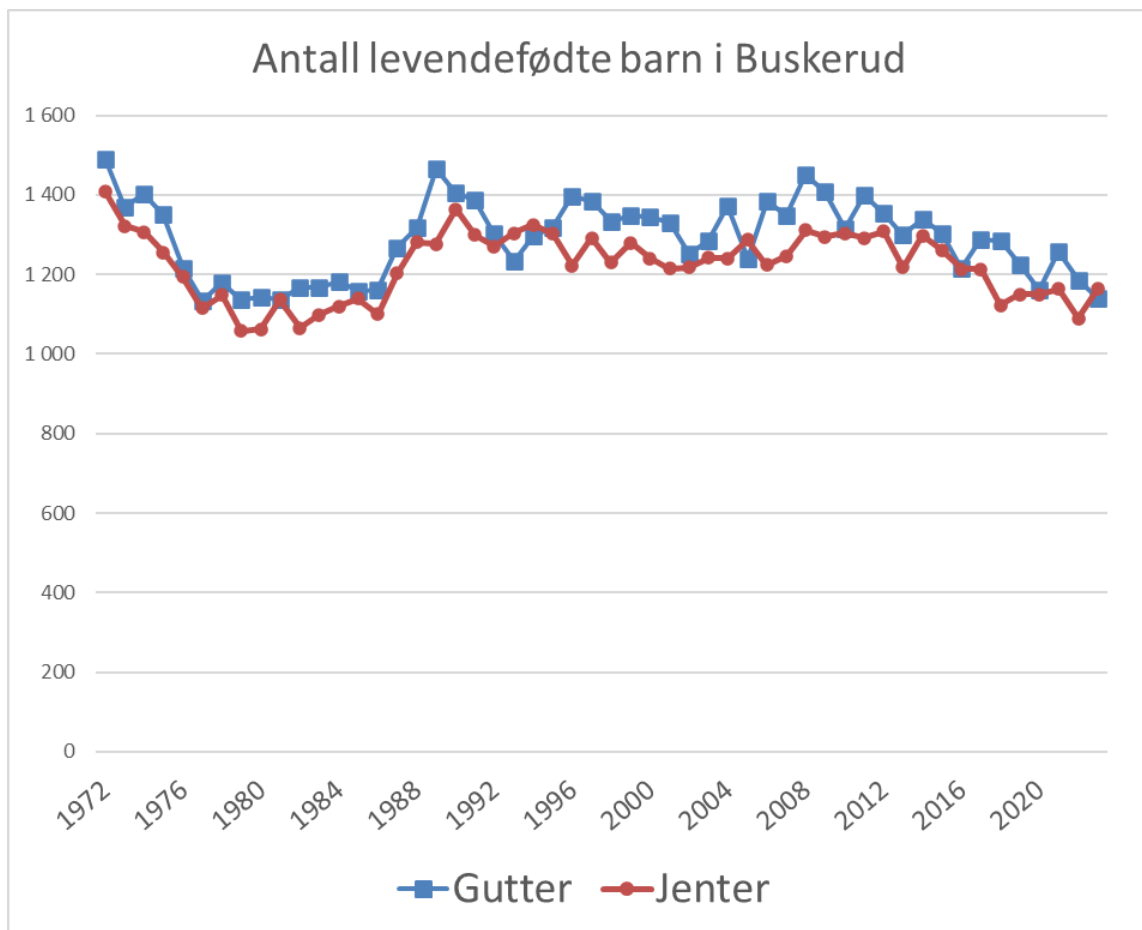
Figur 6: Antall levendefødte barn i Akershus 1972-2023

Kilde: SSB tabell 04231

Figur 7 viser utvikling i antall levendefødte barn i Buskerud fra 1972 til 2023. Etter en nedgang frem mot 1984 steg antall barnefødsler igjen frem til 1990. Siden 1990 har det vært en svakt nedadgående trend i antall levendefødte barn i fylket.

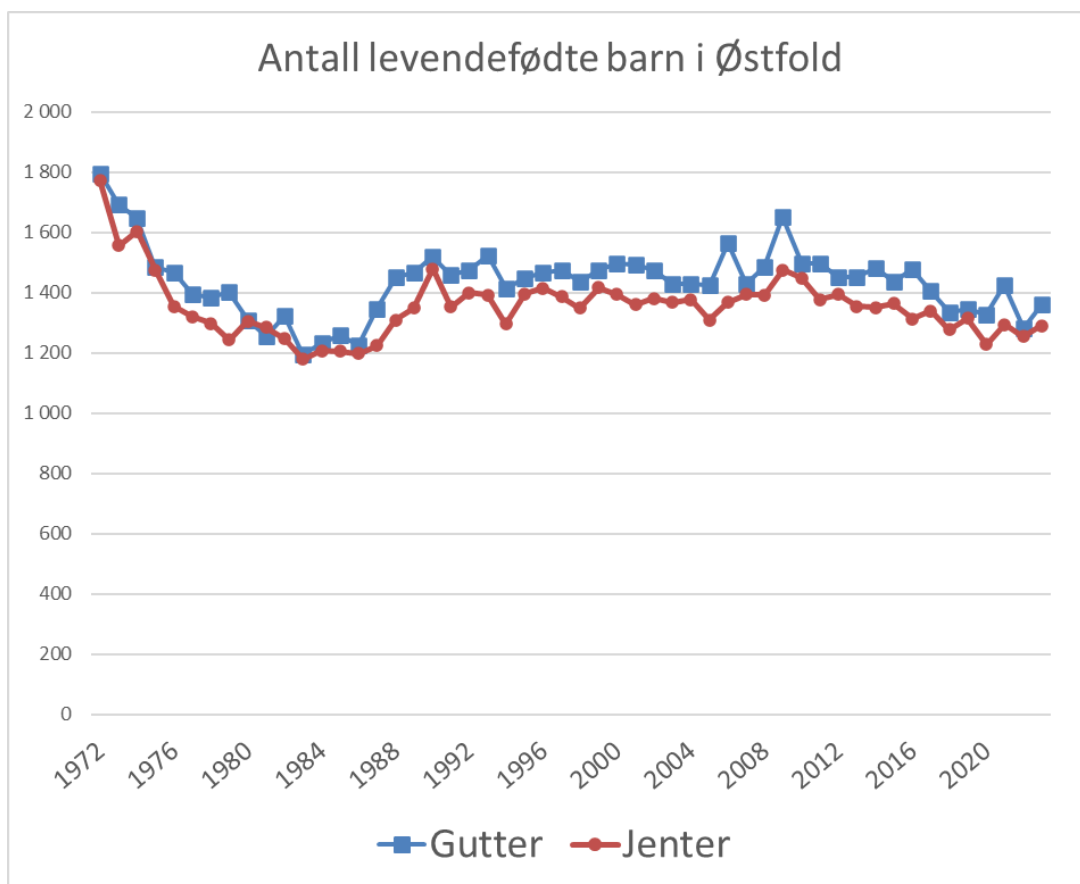
Figur 7: Antall levendefødte barn i Buskerud 1972-2023

Kilde: SSB tabell 04231

Figur 8 viser utvikling i antall levendefødte barn i Østfold fra 1972 til 2023. Etter en nedgang frem mot 1987 steg antall barnefødsler noe frem til 1990. Deretter lå antall levendefødte barn ganske stabilt frem til 2012. Siden 2012 har det vært en svakt nedadgående trend i fylket.

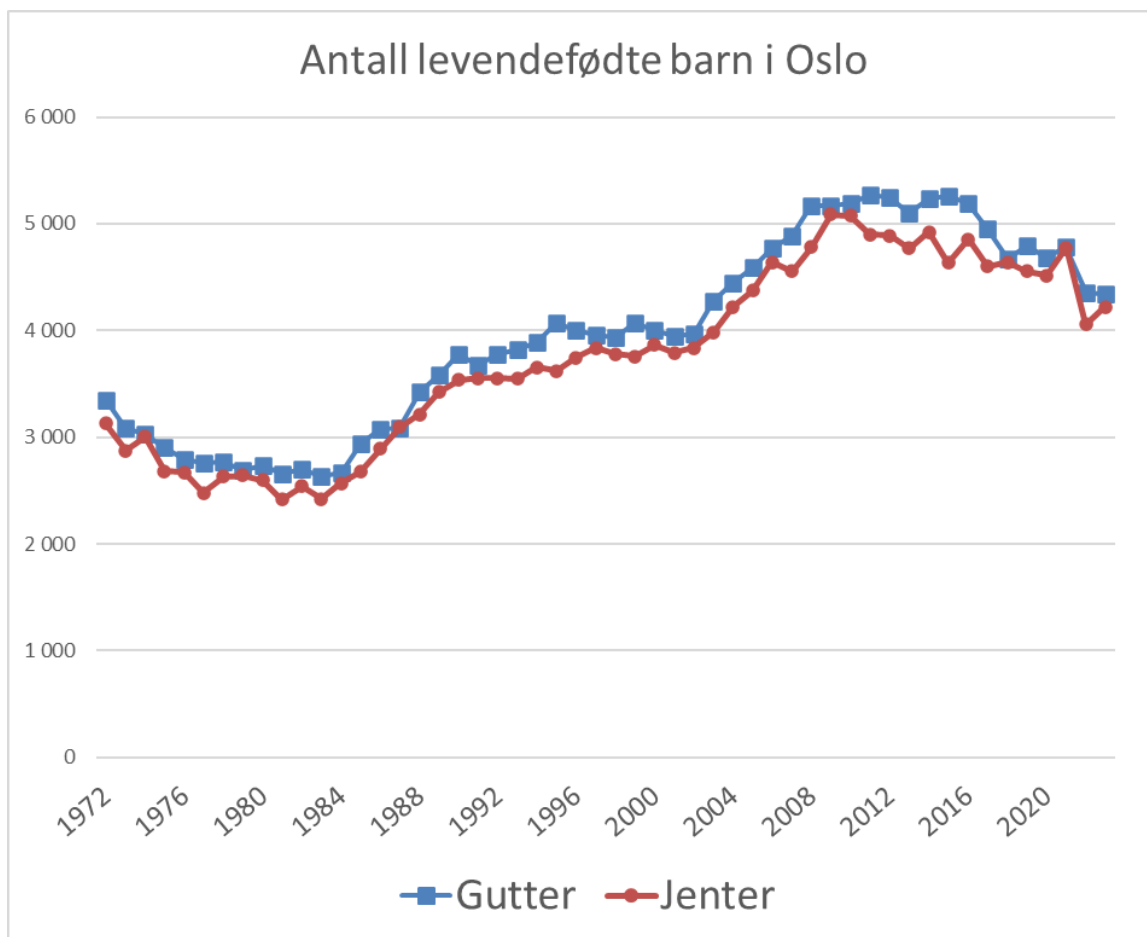
Figur 8: Antall levendefødte barn i Østfold 1972-2023

Kilde: SSB tabell 04231

Utviklingen i Oslo har vært annerledes enn i de andre tre fylkene vi ser på å dette notatet (figur 9). Antall levendefødte barn økte helt frem til 2010. Fra 2010 har antallet gått noe ned.

Figur 9: Antall levendefødte barn i Oslo 1972-2023

Kilde: SSB tabell 04231

7 Oppsummering og konklusjon

Reproduksjonsnivået på 2,1 barn per kvinne er kun gyldig i en situasjon hvor det ikke flytter folk inn/ut og aldersfordelingen i befolkningen er helt jevn. Det er derfor ikke slik at en fruktbarhet under 2,1 i praksis betyr at folketallet går ned – og en fruktbarhet over 2,1 betyr heller ikke nødvendigvis at folketallet øker.

Samlet fruktbarhetstall (SFT) får mye oppmerksomhet og omtales gjerne som «hvor mange barn kvinner får». SFT forteller ikke hvor mange barn kvinner i Norge får, men hvor mange barn de vil få hvis mønsteret man ser det aktuelle året fortsetter.

Både innvandring og økende fødealder trekker SFT ned uten at det nødvendigvis betyr at kvinner i Norge får færre barn. Likevel viser statistikken at vi får litt færre barn – og først og fremst er vi stadig eldre når vi får dem. Avstanden mellom generasjonene blir større. I tillegg forblir flere barnløse enn tidligere. I 2023 var SFT i Norge 1,40, en svak nedgang fra 2022. Tar man ut ukrainske kvinner fra beregningene var SFT den samme som i 2022 (1.41).

Vi har ikke tall for SFT for Akershus, Buskerud og Østfold etter 2019, men det er rimelig å anta at det mønsteret man så for tidligere fylker fortsatt gjelder. Akershus har historisk hatt en noe høyere SFT enn landsgjennomsnittet (1,63 mot 1.53 nasjonalt i 2019), Østfold og Buskerud har de fleste år ligget noe under landsgjennomsnittet, men SFT har ikke sunket like mye i disse fylkene som for Norge samlet sett. I 2019 lå Buskerud derfor likt med landsgjennomsnittet mens Østfold lå så vidt over (1,54). SFT for tidligere Viken fylke gikk ned fra 1,53 i 2020 til 1,46 i 2023.

Tall for kohortfruktbarhet viser at 45 år gamle kvinner i gjennomsnitt har færre barn enn før (1,9), og at flere forblir barnløse (14,7 prosent). Det er også færre som får mer enn to barn. Det er også en økende andel menn som forblir barnløse (23,3 prosent ved 50 års alder).

Siden 1986 har fruktbarheten sunket i aldersgruppene opp til 29 år og økt i aldersgruppene over 30 år. Siden 2010 har fruktbarheten vært høyest i aldersgruppen 30-34 år.

8 Kildeliste

Krokedal, Linne (2024), Marginal nedgang i fruktbarheten, publisert 13.mars 2024, SSB

[Marginal nedgang i fruktbarheten – SSB](#)

Store norske leksikon, samlet fruktbarhetstall

[samlet fruktbarhetstall – Store norske leksikon \(snl.no\)](#)